

Д. О. Харечко, кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

ДЕРЖАВНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ СУСПІЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ В ПЕРІОД СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ

Розвиток моделей суспільного благополуччя став можливим завдяки співіснуванню кількох причин, це результат змін, що відбуваються в суспільстві на початку XXI століття, як у підприємницькому, так і в соціальному та економічному вимірах. Розвиток нових інтернет-технологій, таких як однорангові платформи, геолокація, сучасні платіжні системи, доступ до даних у режимі реального часу, мобільні інтернет-додатки значно знизили транзакційні витрати, пов'язані з укладанням контрактів на децентралізованих ринках.

Все більше людей також мають смартфон та доступ до Інтернету, а транзакційні витрати слід широко тлумачити як витрати не лише на укладення та моніторинг транзакцій, а й витрати на пошук, збір та обробку інформації й виконання зобов'язань. Інтернет-технології знижують витрати у всіх цих сферах, тим самим розширюючи наші знання про можливість укладення вигідних угод, отже, бізнес-модель суспільного благополуччя дозволяє нам повніше використовувати децентралізовані знання в суспільстві.

Зменшення транзакційних витрат надзвичайно важливо, оскільки ідея моделі суспільного благополуччя не нова, люди завжди ділилися товарами, позичали чи орендували активи, а не купували їх. Новітні технології розширюють можливості укладання угод, немає більше обмежень лише посередниками чи кількома спеціалізованими компаніями, які надають надані послуги. Також не слід забувати про зниження витрат, що виникають через невизначеність, пов'язану з укладанням угод на децентралізованих ринках.

Розвиток соціальних медіа також відіграло значну роль, оскільки дозволило компаніям, які працюють в межах формату суспільного благополуччя, перевіряти профілі користувачів своїх програм у соціальних мережах. Можливість саморегулювання та виключення безвідповідальних суб'єктів з ринку за допомогою сучасних механізмів зворотного зв'язку, оглядів та рекомендацій є надзвичайно важливою особливістю бізнес-моделей суспільного благополуччя, яка зменшує асиметрію інформації між сторонами угоди, підвищує безпеку та довіру до і дає змогу досягти більшого доходу.

У високорозвинених суспільствах відбуваються значні соціально-економічні зміни, які полягають у відході від традиційного споживання та пасивного споживання товарів і послуг, що надаються корпораціями, з метою побудови соціальної довіри, значущих стосунків та більш інформованих споживачів у децентралізованому співтоваристві. Зазначені трансформації супроводжуються зміною способу життя, що проявляється у відході від матеріальних благ на користь гнучкого доступу до них у разі потреби.

Сьогодні спостерігається урбанізація та зростання турботи про природне середовище, що зміцнює віру в те, що краще використовувати наявні ресурси ефективніше, ніж купувати та виробляти нові товари. Хоча соціальні фактори, безсумнівно, відіграють важливішу роль у розвитку суспільного благополуччя, вважається, що їх значення переоцінено, а головною передумовою моделі суспільного благополуччя є економія грошей і зручність цієї форми транзакцій.

Ключові слова: державна економічна політика, реалізація, бізнес-модель, формування, суспільне благополуччя, соціально-економічна криза, технології.

D. O. Kharechko. State economic policy for the implementation of business models of social welfare in times of socio-economic crises

The development of models of social welfare has become possible due to the coexistence of several reasons, it is the result of changes taking place in society at the beginning of the XXI century, both in business and in social and economic dimensions. The development of new Internet technologies, such as peer-to-peer platforms, geolocation, modern payment systems, real-time data access, and mobile Internet applications have significantly reduced the transaction costs of contracting in decentralized markets.

More and more people also have a smartphone and Internet access, and transaction costs should be widely interpreted as not only the costs of concluding and monitoring transactions, but also the costs of finding, collecting and processing information and fulfilling obligations. Internet technologies reduce costs in all these areas, thus expanding our knowledge of the possibility of concluding profitable agreements, therefore, the business model of public welfare allows us to make fuller use of decentralized knowledge in society.

Reducing transaction costs is extremely important, because the idea of a model of public welfare is not new, people have always shared goods, borrowed or leased assets, rather than buying them. The latest technologies expand the possibilities of concluding agreements, there are no more restrictions only through intermediaries or a few specialized companies that provide services.

We should also not forget about the reduction of costs arising from the uncertainty associated with the conclusion of agreements in decentralized markets.

The development of social media has also played a significant role, as it has allowed companies operating in the public welfare format to check the profiles of users of their programs on social networks. The ability to self-regulate and exclude irresponsible actors from the market through modern feedback mechanisms, reviews and recommendations is an extremely important feature of business models of public welfare, which reduces the asymmetry of information between the parties, increases security and trust and allows to achieve greater income.

In highly developed societies, significant socio-economic changes are taking place, moving away from traditional consumption and passive consumption of goods and services provided by corporations, in order to build social trust, meaningful relationships and more informed consumers in a decentralized community. These transformations are accompanied by a change in lifestyle, which is manifested in the departure from material goods in favor of flexible access to them if necessary.

Today, there is an urbanization and growing concern for the environment, which strengthens the belief that it is better to use available resources more efficiently than to buy and produce new products. Although social factors undoubtedly play a more important role in the development of public welfare, it is believed that their importance is overestimated, and the main prerequisite for the model of public welfare is saving money and the convenience this form transaction.

Key words: state economic policy, implementation, business model, formation, social welfare, socio-economic crisis, technologies.

Постановка проблеми у тезовій формі та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Відмінною рисою бізнес-моделей суспільного благополуччя є більш ефективне використання активів, вона представляє нову модель, або навіть новий спосіб організації ринків товарів і послуг. У рамках цього споживачі можуть орендувати активи один у одного, що послаблює позиції окремих корпорацій. Розвиток бізнес-моделей суспільного благополуччя створив нові корпорації, але слід пам'ятати, що такі професійні компанії, як і компанії, що керують фондовою біржею забезпечують платформами, які оптимізують контакти між користувачами.

Створення децентралізованих ринків відкрило нові торгові можливості в контексті суспільного благополуччя для фізичних осіб, які тепер можуть перетворити свої недостатньо використані активи в потік доходу [2]. Інтернет суттєво продовжує впливати на глобальне суспільство, сучасні технології дозволили появу ефективних бізнес-моделей, заснованих на суспільному благополуччі. Вони становлять зростаючий ринок послуг, які змінюють світову економіку, засновану на децентралізованих горизонтальних мережах, що змінюють спосіб виробництва, споживання, фінансування. Беручи до уваги особливості суспільного благополуччя, можна побачити, що існують різні рівні економіки суспільного благополуччя.

Аналіз останніх досліджень чи публікацій, в яких започатковано розгляд питання та виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Економіка суспільного благополуччя та рішення на її основі кидають виклик одному з основних положень неокласичної економіки, відомому з моменту публікації А. Смітом трактату під назвою «Дослідження природи та причин багатства народів, а саме припущення homo oeconomicus». Рішення, засновані на ідеї обміну, не можуть бути успішними без таких особливостей соціального капіталу, як довіра та відкритість, міжособистісні відносини, засновані на них, є основою трансакцій між учасниками та є основою успіху рішень, заснованих на цій формі управління.

Існує багато прихильників ідеї, що економіка суспільного благополуччя, по суті, не є чимось новим, вони посилаються на те, що люди завжди розділялися, і що зростання популярності цієї концепції є лише результатом маркетингової діяльності великих корпорацій. Варто зазначити, що суспільне благополуччя, хоча це може здатися революційним процесом, насправді є частиною соціально-економічної еволюції, ініційованої створенням Інтернету, який сам по собі є свого роду універсальною платформою. У свою чергу, економіка з використанням нових технологій дозволяє ділитися реальними товарами та послугами.

Формулювання мети статті. Метою статті є обґрунтування державної економічної політики реалізації бізнес-моделей суспільного благополуччя в період соціально-економічних криз.

Виклад основного матеріалу, дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Саме час і соціальні фактори мають ключове значення для колективного споживання, наявність індивідуальних потреб змушує прагнути створити обставини, за яких збільшується ймовірність спільного споживання. Існує потреба акцентувати на соціальному значенні суспільного благополуччя, яке дуже недооцінюється, будучи елементом організації виробництва, тісно пов'язаним з новими технологіями. Сучасне суспільне благополуччя є базою діяльності, заснованої на локальних рішеннях, що полягають у суспільному благополуччі, отриманні та спільному доступі до товарів і послуг, координується онлайн-платформами спільноти користувачів.

Сьогодні бізнес-платформи є дуже важливим елементом, використовується для збору комісій, оплати товарів і послуг, а також для створення простору інтернет-спільноти. Зростання популярності даного типу сайтів пояснюється зростанням імпорту дешевих споживчих товарів, а отже – поширенням небажаних товарів і пошуком місць їх продажу. Ви можете повідомити про необхідність виконати завдання, а зареєстровані користувачі платформи повідомляють про його виконання за пропонований платіж.

Однак більшість послуг, що пропонуються бізнес платформами, не відповідають критеріям суспільного благополуччя через їх комерційний характер [3]. Однією з ключових особливостей ефективної моделі суспільного благополуччя є своєрідний компроміс і підвищена залученість сторін угоди. Користувачі безкорисливо діляться надлишком своїх ресурсів і таким чином задовольняють частину ринкового попиту. У свою чергу не всі послуги, що пропонуються корпораціями є реальними, компанії хочуть бути пов'язаними з моделлю суспільного благополуччя завдяки своєму позитивному іміджу, додатково зміцненому інноваційністю та привабливістю нових технологій.

Пропагуючи бізнес-модель суспільного благополуччя як спосіб кращого та ефективнішого використання ресурсів, корпорації дуже часто лише отримують додатковий канал збуту своїх послуг, який для кінцевих споживачів не відрізняється від традиційного споживання. Спільне використання бізнес-моделей дає відчутні економічні вигоди, перевага формату суспільного благополуччя полягає в тому, що вона дає змогу монетизувати недостатньо використані активи. Завдяки цьому фізичні особи можуть заробляти гроші на рідко використовуваних товарах тривалого користування, або безкоштовному житловому просторі, вільних надлишках готівки. Нові інтернет-технології та бізнес-моделі значно знижують бар'єри для входу на багато ринків через смартфон із відповідним інтернет-додатком.

Слід додати зручність укладання угод за допомогою мобільних інтернет-додатків, тому розвиток спільного використання не повинен бути дивним, беручи до уваги пов'язані з цим економічні вигоди для обох сторін угоди. Причин для використання бізнес-моделі суспільного благополуччя може бути багато, велику кількість користувачів приваблює технологічна привабливість платформ. Важливе значення мають також економічні та соціальні фактори, при цьому споживачі все менше цікавляться лише продуктом, а частіше перевагами, які він пропонує, тому вони відмовляються від нього, задовольняючи основні потреби та уникаючи додаткових тягарів.

Сьогодні з'являються нові платформи, що пропонують послуги в бізнес-моделі суспільного благополуччя, це є результатом збігу різних економічних і соціальних факторів. Отже, коли йдеться про чинники, що впливають на зростання популярності моделей суспільного благополуччя, особливої уваги заслуговують розвиток нових технологій та цифрова революція та більша довіра суспільства та більша обізнаність щодо сталого розвитку та виснаження ресурсів. Глибокі технологічні перетворення сприяють розвитку бізнес-моделей, завдяки новим рішенням, яким ми завдячуємо останній ІТ-революції, обмін інформацією став простіше, ніж будь-коли.

Технології дозволяють людям отримувати те, що їм потрібно один від одного, технологічно просунуті програмні засоби значно знизили колись високі транзакційні витрати вторинних ринків. Ці транзакції також стали значно простішими завдяки наявності багатьох ресурсів у мережі, тобто появою програмного забезпечення з відкритим кодом та ініціатив. Крім того, багато стартап-рішень засновані на однорангові технології, яка має великий потенціал, завдяки ним стимулюється нова форма споживання, підвищується продуктивність і ефективність, а також акцент на інноваційності підприємств. Трансформації спричинені цифровою революцією, унеможливають прогнозування темпів і напрямків її розвитку, в епоху виснаження ресурсів рішення, які можна застосувати завдяки цифровим технологіям створюють нову якість, яка дає шанс на сталий розвиток.

Соціально-економічна криза, як одна з найважливіших суспільних подій нинішнього століття спровокувала своєрідний перелом і сприяла появі альтернативного підходу до споживання. У соціальному дискурсі набули значення не лише постулати щодо необхідності відновлення широко зрозумілих правил існуючої системи, а й концепції, пов'язані зі суспільним благополуччям та економікою розподілу. Соціально-економічна криза, яка торкнулася значної частини західного суспільства, похитнула впевненість у добробуті середнього класу, для багатьох стабільна зайнятість перетворилася на контрактну роботу, що змусило шукати альтернативні форми споживання.

Цей складний період, яким стало XXI століття, збігся з динамічним розвитком нових технологій, завдяки чому на ринку з'явилося багато компаній, що пропонують свої послуги на основі форм обміну. Коли йдеться про соціальні зміни, з'являється певна нова якість міжособистісних стосунків, у минулому обмін був зарезервованим для невеликої групи людей, отже, це аргумент проти думки, що модель суспільного благополуччя не є чимось новим і люди завжди були розділені [1]. Спостерігаючи за зростанням довіри та ускладненням стосунків між незнайомими людьми, слід констатувати, що бізнес-модель суспільного благополуччя сьогодні – це новаторський підхід.

Міста через свою високу щільність населення та обмеженість певних ресурсів становлять природне середовище для розвитку альтернативної моделі суспільного благополуччя. Соціальні зміни від підвищення обізнаності, є основою моделей суспільного благополуччя, без яких його потенціал був би значно обмежений. Сьогодні зростає потреба у розробці нового шляху розвитку національних економік, при аналізі питання розвитку все частіше використовуються інші показники, ніж ВВП, які б відображали рівень суспільного благополуччя, і перш за все його якість.

Концепція спільного доступу, яка закладена в прагнення до стійких і соціально справедливих рішень, працює в усьому світі, а центрами рішень бізнес-моделі суспільного благополуччя є не лише столиці. Трансформація базується на інноваціях, науці та технологіях, призводить до радикальних змін у способі виробництва

та споживання, які ми спостерігаємо сьогодні. Такі перетворення змусять державу перейти від фази залежності від обмежених ресурсів до фази необмежених ресурсів, таких як наука і техніка. Багато прихильників концепції суспільного благополуччя бачили в ній можливості більш стійкої та свідомої моделі споживання.

Однак, найбільш суперечливими є платформи для отримання прибутку, які інколи відверто й помітно експлуатують шляхи, пов'язані з трудовим законодавством та податками. Часто компанії вводять в оману користувачів, які, переконавшись, що вони роблять більш інформований і кращий вибір, насправді допомагають великим корпораціям накопичувати прибутки. Однак слід пам'ятати, що складність явища моделей суспільного благополуччя та його поява в багатьох секторах не дозволяє однозначно оцінити. Більш оптимістичні висновки можна зробити, якщо аналізувати рішення суспільного благополуччя лише з точки зору споживання, використання таких рішень також підвищує соціальну відповідальність.

Щоб концепція суспільного благополуччя не втратила свого сприятливого впливу на зміну моделі споживання, безсумнівно, важливо та невідкладно врегулювати питання трудового права та податків, які є найбільш дискусійними, нові технології є лише інструментом, який, якщо він не регулюється, може стати причиною зловживань з боку учасників угоди. Розвиток бізнес-моделі суспільного благополуччя має низку значних соціально-економічних наслідків, це покращує економічну ефективність, роблячи можливим більш ефективно використовувати наявні ресурси.

Економіка суспільного благополуччя перетворює «мертві» споживчі товари у виробничий капітал, доступний суспільству, що прискорює соціально-економічне зростання та збільшує реальний дохід людей, які беруть участь у спільному використанні. Вивільнення недостатньо використаних активів шляхом виходу на ринок праці чи створення транзакційних сайтів для електронної комерції мало позитивний вплив на економічне зростання та доходи суспільства. Модель суспільного благополуччя перетворює безробітних або тих, хто отримує низьку заробітну плату, в мікропідприємців або капіталістів, які можуть отримати фінансовий прибуток від своїх активів.

Бізнес-модель суспільного благополуччя пропонує гнучкі можливості заробітку, що є надзвичайно цінним для багатьох людей. Знижуючи бар'єри для вступу до багатьох професій, економіка обміну покращує становище працівників і підвищує зайнятість, реальні доходи людей та підприємницькі настрої в суспільстві, це надзвичайно важливо, оскільки підприємництво є двигуном економічного зростання. У майбутньому можна очікувати розмивання кордону між споживачами та виробниками і очікувати подальших змін на ринку праці в бік більш самозайнятості та гнучких форм зайнятості.

Економіка суспільного благополуччя створює нові ринки та руйнує старі бізнес-моделі, зазначена трансформація матиме значний вплив на діяльність багатьох компаній, змушує їх вводити інновації для зниження витрат і підвищення якості пропонованих послуг [4]. Бізнес-моделі суспільного благополуччя посилюють конкуренцію на ринку, що вигідно споживачам через зниження цін, покращуючи якість та гнучкість, а також розширюючи пропозицію. Тому з розвитком бізнес-моделей суспільного благополуччя можна очікувати значних змін у структурі ринку, великі корпорації повинні втратити своє значення порівняно з мережею децентралізованих контрагентів.

Більш ефективне використання існуючих активів також може знизити попит на нові товари, хоча заощаджені кошти будуть витрачені в інших секторах економіки. Оскільки креативне руйнування негативно впливає на деякі традиційні компанії, які неохоче дивляться на нову конкуренцію, можна очікувати подальших протестів і постанов, які забороняють або обмежують функціонування окремих компаній. Бізнес-моделі, на яких базується концепція суспільного благополуччя, підвищують рівень довіри між людьми, що сприяє побудові міжособистісних стосунків та соціального капіталу, підвищення довіри збільшує інвестиції та соціально-економічне зростання.

Можливість використання належних активів завдяки розвитку концепції суспільного благополуччя має підвищити відносний попит на більш довговічні та якісніші товари, оскільки споживачі будуть рідше купувати нові товари, а купуючи їх, вони також будуть орієнтуватися очікуваним доходом від подальшої оренди, спільного використання, перепродажу або обміну. Економіка суспільного благополуччя – це нова бізнес-модель, але в рамках вільної ринкової економіки, для неї це не альтернатива, оскільки ґрунтується на добровільних операціях у приватній власності.

Модель суспільного благополуччя дозволяє створювати додану вартість і багатство за рахунок більш повного використання товарів тривалого користування, якими володіють окремі особи. Завдяки новим технологіям та бізнес-моделям кожен тепер має цінні засоби виробництва, за допомогою яких можна надавати виробничі послуги безпосередньо іншим членам суспільства. Тепер має бути очевидним, що концепція суспільного благополуччя зменшує владу багатьох корпорацій і передає її до децентралізованого суспільства.

Висновки із досліджуваного матеріалу і перспективи подальших розвідок в цьому напрямку. Концепція суспільного благополуччя є новою бізнес-моделлю, яка могла б розвинути в результаті соціально-економічних та технологічних змін і скорочення транзакційних витрат, які широко розуміються, це еволюційний етап змін, ініційованих появою Інтернету. Хоча деякі погляди, здається, переоцінюють актуальність бізнес-моделей суспільного благополуччя, не можна заперечувати, що вона має глибоко значний вплив і може серйозно змінити спосіб функціонування економіки та суспільства в XXI столітті, якщо офіційні норми не гальмують її розвиток.

Однак не слід забувати, що з економікою суспільного благополуччя також існують певні ризики, або обмеження, це бізнес-модель, заснована на довірі. Вона може функціонувати лише доти, доки люди довіряють тим, хто бере участь у обміні, однією з основних передумов, які спонукають суспільство до суспільного благополуччя, є зростаюча віра в перевагу доступу над правом власності. Слід пам'ятати, що хоча володіння справді може призвести до значних витрат, воно, тим не менш, пов'язане зі значними вигодами, включаючи загалом негайний і безперешкодний доступ до певної речі.

Список використаних джерел:

1. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. / кол. авт.; упоряд. Я. Ф. Радиш; передм. та заг. ред. М. М. Білинської, Я. Ф. Радиша. Київ : НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с.
2. Кравченко М. В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики: методологія та практика : монографія. Київ : Інформ.-аналіт. агентство, 2012. 451 с.
3. Лаврентій Д. С. Механізм державно-приватного партнерства в процесі реформування сфери охорони здоров'я в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми держ. упр.»; М-во освіти і науки України, ПАТ «Вищ. навч. закл. «Міжрегіон. акад. упр. персоналом». Київ, 2019. 20 с.
4. Охрана здоровья и права человека : ресурсное пособие / под научн. ред. И. Я. Сеньюты (версия на рус. языке). 5-е изд., доп. Львов : Издательство ЛОБФ «Медицина и право», 2015. 989 с.

References:

1. Edited by Bilyns'koyi, M. M., Radysha, Ya. F. (2013), *Derzhavna polityka u sferi okhorony zdorov'ya* [State policy in the field of health care], Col. Monograph, 2 p., Press NADU, Kyiv. P. 1. 396 p. [Ukraine]
2. Kravchenko, M. V. (2012), *Systema sotsial'noho zakhystu naseleण्या yak ob'yekt derzhavnoyi polityky: metodolohiya ta praktyka* [The system of social protection as an object of state policy: methodology and practice], Monograph, Press Inform.-analit. ahentstvo, Kyiv, 451 p. [Ukraine]
3. Lavrentiy, D. S. (2019), *Mekhanizm derzhavno-pryvatnoho partnerstva v protsesi reformuvannya sfery okhorony zdorov'ya v Ukrayini* [The mechanism of public-private partnership in the process of health care reform in Ukraine], Ph.D thesis: 25.00.02 "Mekhanizmy derzh. upr."; press M-vo osvity i nauky Ukrayiny, PAT «Vysshch. navch. zakl. "Mizhrehion. akad. upr. Personalom"», Kyiv, 20 p. [Ukraine]
4. Edited by Senyuty, I. Ya. (2015), *Okhrana zdorov'ya i prava cheloveka* [Health protection and human rights], Resource manual, Press LOBF "Meditsina i pravo", Lviv, 989 p. [Russian]